

فقیه محقق

آیه الله جعفر سبحانی

نگارشی و بررسی آرای ابن تیمیّه

قرائتی انتقادی از سید و آرای ابن تیمیه

و بررسی آن در پرتو قرآن کریم، حدیث نبوی و عقل سلیم

ترجمه

محمد تقدیمی صابری

سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ -

[ابن تیمیه فکراً و منهجاً - فارسی]

نگرش و روش ابن تیمیه: قرائتی انتقادی از عقاید و آرای ابن تیمیه و بررسی آن در پرتو قرآن کریم،
سنت نبوی و عقل سلیم - مشهد: مجمع البحوث الإسلامية، ۱۳۹۴.

ISBN 978-600-06-0018-1

۷۸۸.

فیای مختصر.

۱. الف. تقدیمی صابری، محمد، ۱۳۵۲ - ، مترجم. ب. بنیاد پژوهشهای اسلامی. ج.

عنوان

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۳۸۶۸۷۰۸

نگرش و روش ابن تیمیه

قرائتی انتقادی از عقاید و آرای ابن تیمیه

و بررسی آن در پرتو قرآن کریم، سنت نبوی و عقل سلیم

فقیه محقق آية الله جعفر سبحانی

ترجمه محمد تقدیمی صابری

ویراسته حمید رضا شیخی

چاپ اول: ۱۳۹۴ / ۲۰۰۰ نسخه، وزیری / قیمت: ۳۹۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۹۱۷۳۵-۳۶۶

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۳۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاههای کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۳۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۳۷۷۳۳۰۲۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

پیشکش.....	۸
سخن ناشر.....	۱۱
ریشه‌های پدیدهٔ تمسیر و پیامدهای دیرانگرن.....	۱۳
فتنهٔ تکذیب.....	۱۵
تکفیر جهادی.....	۱۸
انسان درآیینۀ اندیشه.....	۱۹
اختلاف آرای عالمان دربارهٔ ابن تیمیه.....	۲۰
سخن ستایشگران.....	۲۰
سخن نکوهندگان.....	۲۲
سیاس و ستایش.....	۳۲
فصل یکم: در بُعد اعتقادی.....	۳۳
۱- تجسیم در عقیدهٔ ابن تیمیه.....	۳۵
۱- درخواست خدای مجسم از موسی (علیه السلام).....	۳۵
۲- درخواست رؤیت خدای تعالی.....	۳۶
۳- پرستش گوساله در غیاب موسی (علیه السلام).....	۳۶
راهبای اندیشهٔ تجسیم به آیین نصرانی.....	۳۷
نقش اخبار و راهبان در نشر اندیشهٔ تجسیم.....	۳۹
عقیدهٔ اهل سنت دربارهٔ تنزیه.....	۴۱
تجسیم در عقیدهٔ ابن تیمیه.....	۴۴
پاسخ به یک پرسش.....	۴۸
سخن ابن تیمیه در العقیده الواسطیه.....	۴۹
موضع اهل بیت (علیهم السلام) در برابر اندیشهٔ تجسیم.....	۵۴
۲- تشبیه در عقیدهٔ ابن تیمیه (حرکت و نزول پروردگار).....	۶۲
یکم: تعریف حرکت.....	۶۴
دوم: وجود امکان در متحرک.....	۶۵
سوم: غایت حرکت چیست؟.....	۶۵
چهارم: سبب گرایش ابن تیمیه و سلاف او به اثبات حرکت برای پروردگار سبحان.....	۶۶
۳- جهت و مکان برای خدای سبحان از نگاه ابن تیمیه.....	۷۴
نهیۀ بر اخبار آحاد در تکوین عقاید.....	۸۸
ابن تیمیه و نقش ابن پروردگار بر عرش.....	۹۱
۴- نگاهی به قسم پروردگار، سبحان در نگرش ابن تیمیه.....	۹۴
نظریۀ معتزله.....	۹۵
نظریۀ اشاعره.....	۹۶
نظریۀ امامیه.....	۹۷
نظریۀ ابن تیمیه.....	۱۰۰
استدلال به روایت جابر بن عبد الله.....	۱۰۴
بخشی دربارهٔ حدیث جابر و حدیثی دیگر از ابوسعید خدری.....	۱۰۶
استدلال به حدیثی دیگر.....	۱۱۰
ذات خداوند محل حوادث نیست.....	۱۱۲
۵- عقاید نادرست و شاذ.....	۱۱۵

- ۵- استعاذه به رسول خدا ﷺ ۲۰۱
 ۶- تقرب به پیامبر ﷺ ۲۰۲
 ۷- توبه به درگاه رسول خدا ﷺ ۲۰۳
 ۸- پناه بردن به پروردگار و پیامبر ﷺ ۲۰۴
 ۹- خطاب قرار دادن پیامبر ﷺ با سلام در تشهد ۲۰۴

۷- پیامبر ﷺ حق گرایان و باطل گرایان را باز نمی شناساند! ۲۰۸

۸- ابن تیمیه و عصمت پیامبران و پیامبر اعظم ﷺ ۲۱۲
 توضیحی دیگر درباره آیه ۲۱۶

۹- ابن تیمیه و ایمان پدر و مادر پیامبر ﷺ ۲۲۲

۱۰- ابن تیمیه و نماز گزاردن در غار حرا ۲۲۷

نصل سوم: آرای ابن تیمیه درباره امام علی علیه السلام ۲۳۳

مقدمه ۲۳۵
 موضعه احمد بن حنبل در برابر امام علی علیه السلام ۲۳۵
 ابن تیمیه و نکات خنابل علی علیه السلام ۲۴۷

۱- ابن تیمیه و هم ساختن علی علیه السلام به آزار رساندن فاطمه علیه السلام ۲۴۴
 خواستکاری علی علیه السلام از خنابو جهل، ساختگی و داستانی خرافی ۲۴۸
 بررسی سند و متن روایت ۲۵۰
 پرسش و اشکالاتی درباره روایت ۲۵۲

۲- ابن تیمیه و ادعای دشمنی بیشتر صحابیان با علی علیه السلام ۲۶۲

۳- ابن تیمیه و انکار حدیث مؤاخات (برادری) ۲۶۸

فصل دوم: آرای ابن تیمیه درباره حقوق رسول خدا ﷺ ۱۲۱

۱- موضع ابن تیمیه نسبت به زیارت پیامبر ﷺ ۱۲۶

اول - ارائه احادیث زیارت ۱۲۸
 دوم: استدلال به قرآن برای اثبات زیارت قبر رسول خدا ﷺ ۱۳۸

کرار مردی بانی ۱۴۱
 سوم: مذهب اربعه و زیارت پیامبر اکرم ﷺ ۱۴۲
 تکمله ۱۴۶

۲- ابن تیمیه و حریم برای یرت قبر پیامبر ﷺ ۱۴۸
 درنگ اول - مقدمه تاریخی ۱۵۰
 دلیل کسی که سفر برای زیارت به حرام می داند ۱۵۱
 سخن نووی درباره سفر به قصد زیارت پیامبر ﷺ ۱۵۷

۳- ابن تیمیه و دعانزد قبر پیامبر ﷺ ۱۵۱

۴- ابن تیمیه و دست کشیدن بر قبر پیامبر ﷺ و بوسیدن منبر او ۱۶۸

۵- فروگاستن ابن تیمیه از مقام و خصایص پیامبر ﷺ ۱۷۵
 ابن تیمیه و نام پیامبر ﷺ در عهدین ۱۸۰

۶- توسل به پیامبر ﷺ در حیات و ممات او ۱۸۳

۱- توسل به نفس پیامبر ﷺ ۱۸۶
 دلالت حدیث بر توسل به نفس پیامبر ﷺ ۱۸۹

توسل به نفس پیامبر ﷺ در سیره صحابیان ۱۹۲

۲- توسل به حق پیامبر ﷺ و اولیا ۱۹۵

۳- توسل پیامبر ﷺ به حق خویش و پیامبران پیشین ۱۹۸

۴- «یا محمداه»! شعار مجاهدان و مظلومان ۱۹۹

- ۴- ابن تیمیه و انکار حدیث طائر..... ۲۷۳
تأثیر عقیده در تلاش برای تضعیف حدیث طیر
..... ۲۸۰
معاند را هیچ دلیلی قانع نمی‌سازد..... ۲۸۸
- ۵- علی از بهر ریاست جنگیده نه دیانت!..... ۲۹۱
- ۶- ابن تیمیه و انکار شناخت منافقان از روی
دشمنی با علی (ع)..... ۳۰۰
- ۷- شمشیر علی (ع) - جنگ‌ها اثری نداشت!..... ۳۰۵
- ۸- ابن تیمیه را دعای بیعت نکردن بیشتر امت با
علی (ع)..... ۳۱۳
- ۹- نتایج خلافت علی (ع)..... ۳۲۲
- ۱۰- ابن تیمیه و نزول آیه ولایت درباره علی (ع)
..... ۳۱۸
- ۱۱- گونه‌های دیگر گستاخی ابن تیمیه نسبت به
امام علی (ع) و اصحاب او..... ۳۳۴
- ۱- تشکیک در ایمان علی (ع) پیش از بلوغ..... ۳۳۵
- ۲- نزول آیه: «لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ» درباره
علی (ع)..... ۳۳۹
- ۳- ابن تیمیه و دروغ انگاشتن فضایل اصحاب
علی (ع)..... ۳۴۳
- ۱۲- ابن تیمیه و حدیث نبوی: «توپس از من ولی
هر مؤمنی هستی»..... ۳۴۹
- ۱۳- ابن تیمیه و حدیث «بستن دره»..... ۳۵۲
- ۱۴- ابن تیمیه و انکار حدیث «دروازه شهردانش»
..... ۳۵۹
- ۱۵- ابن تیمیه و حدیث «قاضی‌ترین شما علی
است»..... ۳۷۵
- ۱۶- ابن تیمیه و حدیث نبرد علی (ع) با ناکثین،
قاسطین و مارقین..... ۳۷۸
- ۱۷- ابن تیمیه و حدیث پیامبر (ص) که «هر کس
علی را دوست بدارد مرا دوست داشته است»..... ۳۸۳
- ۱۸- ابن تیمیه و نزول سوره «هل آتی» در شأن
عترت (ع)..... ۳۸۷
- ۱۹- مناقشه ابن تیمیه درباره خصایص علی (ع)
..... ۳۹۴
- فصل چهارم: آرای ابن تیمیه درباره اهل بیت
پیامبر (ص)..... ۴۰۰
- ۱- مواضع ابن تیمیه در برابر فضایل فاطمه
زهرا (ع)..... ۴۰۲
- فاطمه (ع) در قرآن کریم..... ۴۰۲
- ۱- فاطمه (ع) و آیه مباهله..... ۴۰۳
- ۲- فاطمه (ع) و آیه تطهیر..... ۴۰۴
- ۳- دخترم مطهری و آیه «حق ذی القربی»..... ۴۰۶
- ۴- فاطمه (ع) و آیه «رفع البیوت»..... ۴۰۷
- ۵- فاطمه (ع) و آیه «ذات قربی»..... ۴۰۷
- ۶- فاطمه (ع) و درس «هل آتی»..... ۴۱۰
- ۷- فاطمه (ع) و سوره نوح..... ۴۱۲
- جایگاه فاطمه زهرا (ع) در حدیث بدر بزرگوارش
..... ۴۱۳
- ستم‌زدگی فاطمه (ع) در سخر سلامه حلی و
بحث ابن تیمیه درباره آن..... ۴۱۷
- مناقشه یکم: آیا پیامبر (ص) فدک را به فاطمه (ع) هبه
کرد؟..... ۴۱۹
- مناقشه دوم: اینکه فاطمه (ع) فدک را ادعا داشته است
دروغی است که بر او بسته‌اند..... ۴۲۳
- مناقشه سوم: در ردّ شهادت یک مرد و یک زن..... ۴۲۸
- مناقشه چهارم: در فرموده پیامبر (ص) که «ام‌ایمن زنی
از اهل بهشت است»..... ۴۳۲

- مناقشه پنجم: در ردّ شهادت شوهر برای زن ۴۳۴
- مناقشه ششم: در حدیث «علی مع الحق والحق معه» ۴۳۵
- مناقشه هفتم: در خشم فاطمه علیها السلام بر ابوبکر ۴۳۸
- مناقشه هشتم: خشم فاطمه علیها السلام برای امری دنیوی بود! ۴۴۰
- مناقشه نهم: ستودن فاطمه علیها السلام بدین روش، کاستن از اعتبار اوست ۴۴۲
- مناقشه دهم: در دفن شبانه فاطمه علیها السلام ۴۴۴
- مناقشه یازدهم: حدیث: «ای فاطمه! خداوند از خشم تو شمشگین می‌شود» ۴۴۷
- مناقشه دوازدهم: راضی از اولی الامر ۴۴۸
- مناقشه سیزدهم: میان اندوه ابوبکر بر پیامبر صلی الله علیه و آله و اندوه ۴۵۱
- فدک در گذر تاریخ ۴۵۳
- ۲- ابن تیمیه و صلوات بر خاندان رسول خدا صلی الله علیه و آله ۴۵۸
- گفتاری درباره صلوات بر خاندان رسول ۴۶۰
- هشدار ۴۶۸
- ۳- موضع ابن تیمیه در برابر خون اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله ۴۷۰
- اهانتی دیگر به شهید کربلا ۴۷۴
- ۴- ابن تیمیه و حرمت قیام ضد سلطان ستمگر ۴۷۸
- قیام‌هایی در میان «بهترین نسل‌ها» ۴۸۵
- ۱- قیام امام حسین علیه السلام ۴۸۶
- ۲- قیام مردم مدینه ۴۹۵
- ۳- قیام توابعین کوفه ۴۹۶
- ۴- قیام ابن اشعث و پیوستن قاریان به آن ۴۹۷
- ۵- موضع ابن تیمیه در برابر یزید بن معاویه ۵۰۴
- نکوهش یزید از زبان صحابی‌ان و تابعان ۵۰۸

- نکوهش یزید از زبان عالمان ۵۰۹
- بیانیه معتضد عباسی درباره کردارهای زشت معاویه و پسرش یزید ۵۱۶
- ۶- آرای ابن تیمیه درباره امام سجاد علیه السلام ۵۱۹
- عالمان و روایت نمودن حدیث جابر درباره سیدالعابدین ۵۲۹
- ۷- آرای ابن تیمیه درباره امام باقر علیه السلام ۵۳۴
- ۸- آرای ابن تیمیه درباره امام صادق علیه السلام ۵۴۷
- ۱- جایگاه امام صادق علیه السلام نزد عالمان سنی مذهب ۵۴۸
- ۲- شاگردان و راویان امام صادق علیه السلام ۵۵۰
- ۳- ائمه اربعه و جایگاه امام صادق علیه السلام ۵۵۲
- ۴- مقایسه امام صادق علیه السلام با زهری ۵۵۵
- ۴- نقش امام صادق علیه السلام در نشر فقه امامیه و معارف حقیقی ۵۶۰
- ۵- ابن تیمیه و دروغ بستن بر امام صادق علیه السلام ۵۶۲
- ۶- موضع بخاری در برابر احادیث امام صادق علیه السلام ۵۶۲
- مجاله امام صادق علیه السلام قطان درباره او ۵۶۳
- ۹- آرای ابن تیمیه درباره امام کاظم علیه السلام ۵۷۱
- ۱۰- آرای ابن تیمیه درباره امام رضا علیه السلام ۵۷۶
- اول: امام رضا علیه السلام پارساترین و دانشاترین مردمان همروزگار خویش ۵۷۷
- امام رضا علیه السلام زاهدترین مردمان همروزگار خویش ۵۸۳
- استجاب دعا نزد تربت امام رضا علیه السلام ۵۸۵
- مطلب دوم: فقیهان اهل سنت از امام رضا علیه السلام ۵۸۶
- دانش بسیار فرا گرفته‌اند ۵۸۶
- مطلب سوم: این سخن ابن تیمیه که شعر

ابونواس به امام رضا علیه السلام اختصاص ندارد ۵۹۰.	اشکال چهارم: سبب عدم غیبت پدران آن حضرت ۶۶۷
امام رضا علیه السلام و معروف کرخی ۵۹۵	اشکال پنجم: انتظار ویژه طایفه امامیه است ۶۷۰
۱۱- نظر ابن تیمیه درباره امام جواد علیه السلام ... ۵۹۷	اشکال ششم: طول عمر مهدی علیه السلام برخلاف عادت است ۶۷۵
۱۲- آرای ابن تیمیه درباره امام هادی علیه السلام ۶۰۸.	اشکال هفتم: نام پدر مهدی علیه السلام همانند نام پدر محمد صلی الله علیه و آله است ۶۷۸
انگیزه انکار حکایت ۶۲۱	فصل پنجم: ویژگی‌های روش ابن تیمیه در گفتگو ۶۸۸
۱۳- نظر ابن تیمیه درباره امام عسکری علیه السلام ۶۲۴	۱- ادب ابن تیمیه در مناظره با علامه حلی رحمته الله علیه ۶۹۰
اختلاف عالمان سنی در تعیین شماره، نام و مراتب کتب اصل خویش ۶۲۹	خروج ابن تیمیه از آداب مناظره و نقد سازنده ۶۹۲
۱۴- آرای ابن تیمیه درباره امام مهدی منتظر ۶۳۵	۲- اتهامات غیر واقعی به شیعه ۷۰۲
۱- احادیث خلفای دوازده گانه ۶۳۸	۳- بی‌کی در رد امور صحیح، اغراق در عبارت آریستن سخن ۷۱۴
۲- خصوصیات امام مهدی علیه السلام ۶۴۱	پنه کردن رشته ۷۱۷
ولادت امام مهدی علیه السلام ۶۴۲	نمایه آیت ۷۱۹
طول عمر امام مهدی علیه السلام ۶۸۱	نمایه کتاب‌ها، اشخاص و مکان‌ها ۷۲۷
اشکالات ابن تیمیه و پاسخ آن‌ها ۶۸۴	منابع و مأخذ ۷۶۹
اشکال اول: حسن عسکری نسل و فرزند نداشته است ۶۵۴	
اشکال دوم: نیاز به کسی که مهدی علیه السلام را پس از تولد پرورش دهد ۶۵۹	
اشکال سوم: بی‌بهرگی از وجود امام مهدی علیه السلام ۶۶۰	

سخن ناشر

﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ (بقره / ۱۱۱)

بحث کف-گو و اظهار نظر پیرامون مسائل اساسی و عقیدتی هردین و مکتبی، از جمله دین مبین اسلام به حکم عقل و براساس آموزه های قرآنی و حدیثی از دو شرط لازم برخوردار است.

۱- علم و شناخت: شرط اول داشتن علم و دانش کافی و عمیق است. اظهار نظر غیر عالمانه نسبت به مسائل اسلامی برخلاف عقل و منطق است و در قرآن کریم به شدت نهی و مذمت شده و عامل انحراف و گمراهی شخص اظهار نظر کننده و جامعه خواهد بود.

قرآن کریم در آیه های بسیار این گونه اظهار نظر را نکوهش کرده و دستور داده است بر اساس علم و یقین و نه حدس و گمان پیرامون مسائل دینی گفتگو و داوری شود.

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾ (از آنچه به آن آگاهی نداری، پیروی مکن؛ چرا که گوش و چشم و دل، همه مسئول اند.) (اسراء / ۳۶).

در احادیث و روایات نیز از فتواها و اظهار نظرهای غیر عالمانه نهی گردیده و موجب بروز اختلاف دانسته شده است: عن ابی جعفر علیه السلام: «مَنْ افْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلا هُدًى لَعَنَتْهُ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ وَيَلْحَقُهُ وَزُرْ مَنْ عَمِلَ

بُغْتِيَا» (کافی، ج ۱، ص ۴۲)؛ (هر کس بدون علم و هدایت به مردم فتوا دهد، فرشتگان رحمت و فرشتگان عذاب او را لعنت کنند و گناه آن که به فتوایش عمل کند دامنگیرش شود.) و امام علی علیه السلام می فرماید: «لَوْ سَكَتَ مَنْ لَا يَعْلَمُ لَسَقَطَ الْاِخْتِلَافُ» (بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۲۲)؛ (اگر آن کس که نمی داند خاموش شود، اختلاف از میان می رود).

۲- رعایت عدل و انصاف و پرهیز از تعصب: شرط دوم، رعایت انصاف است و پرهیز از تعصب های قومی و مذهبی. اگر عالمی بر اساس تعصب مذهبی و قومی وهوی و هوس اظهار نظر کند، حقایق را تحریف کرده، موجب گمراهی خود و جامعه می شود.

قرآن کریم می فرماید: «فَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ...» (جاثیه / ۲۳)؛ (آیا دیدی که کسی را الهه معبود خود را هوای نفس خویش قرار داده و خداوند او را با آگاهی (براینکه شایسته هدایت نیست) گمراه ساخته).

انسان اگر در مسئله ای شبهه علمی داشته باشد، می شود با بحث و گفتگوی منطقی و منصفانه به او پاسخ داد، ولی اگر شهوت علمی موجب تردید و انکار شود با منطق و استدلال نمی شود مشکل را حل کرد.

امام علی علیه السلام در بحثی می فرماید: «انما بَدْءُ وَقُوعِ الْفِتَنِ امْرَأَةٌ تُتَّبَعُ وَاِحْكَامُ يُتَّبَدَعُ» (نهج البلاغه، خطبه ۵). (سرآغاز پیدایش فتنه، هوی پرستی و بدعت گذاری است).

در طول تاریخ اسلام همواره فقدان این دو شرط، سرآغاز انحراف و فتنه بوده است. فتنه خوارج در دوران خلافت امام علی علیه السلام و انجام اعمال خشونت آمیز و تروریستی توسط این جاهلان متعصب در همین دو قضیه ریشه داشت و افرادی مانند ابن تیمیه و محمد بن عبدالوهاب در همین راه ناصواب گام برداشته اند.

امروزه نیز جهان اسلام و مسلمانان از این دو موضوع رنج می‌برند و جاهلان متنسک و عالمان متهتک، برای دین و اولیای دین و جامعه اسلامی همواره کمرشکن بوده‌اند.

فتنه تکفیری‌ها که امروزه علاوه بر دو عامل فوق (جهل و تعصب) ریشه در توطئه‌های مستکبران و استعمارگران، این دشمنان قسم خورده اسلام نیز دارد، مانند شمشیری دودم برضد اسلام کار می‌کند. جنگ و تفرقه و مسلمان‌کشی و زشت و خشن نحوه دادن چهره اسلام عزیز از پیامدهای این فتنه است.

عالمان و اندیشمندان اسلامی وظیفه دارند برای حل این معضل و فتنه کور اقدام کنند، که رسول خدا فرمود: «إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالَمُ عِلْمَهُ. فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ» (کافی، ج ۱، ص ۵۴) (هرگاه بدعت‌ها در میان امت آشکار شوند، بر عالم است که در برابر خود با آن‌ها دانش خود را آشکار سازد. هر کس چنین نکند نفرین خدا بر او باد).

اندیشمندان با تشکیل جلسه‌های علمی و بحث و تبادل نظر منصفانه و عالمانه و نیز با نوشتن کتاب و مقاله برای حل این معضل اقدام کنند و اسلام و مسلمانان را از شر این پدیده شوم رهایی بخشند.

کتاب حاضر یکی از گام‌های بلند علمی و فرهنگی در این زمینه است که به قلم فقیه و حکیم و اندیشمند دلسوز حضرت آیه الله سبحانی است. کتاب تألیف یافته و به دست مترجم توانای بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی جناب آقای تقدیمی صابری به فارسی برگردان شده است. خداوند به مؤلف گرانقدر و مترجم گرامی توفیق روزافزون مرحمت فرماید.

مدیر عامل بنیاد پژوهشهای اسلامی

مهدی شریعتی‌نبار